

1.3 SIVISTYSLAUTAKUNTA SEKÄ KASVATUS- JA KOULUTUSLAUTAKUNTA

1.3.1 Sivistystoimen hallinto sekä kasvatuksen ja koulutuksen hallinto

Tilivelvollinen: sivistysjohtaja 30.6.2024 saakka ja kasvatus- ja koulutusjohtaja 1.7.2024 lähtien

Sivistystoimen hallinnon tulosalue on organisaatiomuutoksen yhteydessä muuttunut kasvatus- ja koulutuksen hallinnon tulosalueeksi 1.7.2024. Molempien tulosalueiden talousarvion toteutumisesta esitellään kootusti tässä kohdassa tilinpäätöstä.

Toiminta-ajatus

Palvelemme sivistystoimen / kasvatuksen ja koulutuksen hallinnossa kuntalaisia ja luomme edellytyksiä osaston palvelujen järjestämiseksi yhdessä sidosryhmien kanssa kunnan strategian ja taloussuunnitelman tavoitteiden mukaisesti.

Keskeiset muutokset ja toiminnan painopistealueet vuonna 2024

Kontiolahdella toimeenpantu organisaatiouudistus on ollut merkittävin muutos sivistys-/kasvatus- ja koulutusosastolla vuonna 2024. Kunnanvaltuuston päätöksen mukaisesti sivistyslautakunta lakkautettiin 30.6.2024 ja perustettiin kasvatus- ja koulutuslautakunta 1.7.2024 lukien. Sivistysosaston tulosalueista hallinto, varhaiskasvatus, perusopetus ja lukiokoulutus siirtyivät kasvatus- ja koulutuslautakunnan alaisuuteen ja vapaan sivistystyön ja vapaa-aikapalvelujen tulosalueet siirtyivät kunnanhallituksen alaisuuteen. Sivistysosasto lakkautettiin 30.6.2024 ja perustettiin kasvatus- ja koulutusosasto 1.7.2024 lukien. Sivistysjohtajan ja opetuspäällikön virat lakkautettiin ja perustettiin kasvatus- ja koulutusjohtajan sekä opetuspalvelujen erityisasiantuntijan virat.

Organisaatiouudistus on vaatinut paljon työtä vuoden 2024 aikana, aiheuttanut joitakin henkilöstömuutoksia ja uuden osaston aloitettua toimintansa vaatinut uusien henkilöiden perehdyttämistä ja perehtymistä työtehtäviinsä.

Kasvatus- ja koulutuspalvelut ovat olleet mukana kehittämässä yhteistyömalleja hyvinvointialueen toimijoiden ja kunnan tarjoamien palvelujen välille. Perhekeskustoimintamallin mukainen Kontiolahden perhekeskusseminaari on muodostettu, ja lokakuussa Kontiolahdella järjestettiin Pohjois-Karjalan seudullinen perhekeskusseminaari. Opiskeluhoitopalveluja on kehitetty yhteistyössä keskisen alueen toimijoiden kanssa, ja palvelut on saatu paremmin vastaamaan lakisääteistä mitoitusta, joskin edelleen syyslukukaudellakin 2024 on opiskeluhoitopalveluissa ollut henkilöstövaihdoksia ja poissaoloja, eikä koulupsykologipalvelujen henkilöstömitoitus toteutunut edelleenkään. Pienillä kouluilla opiskeluhoitolaisten lähipalvelujen puuttuminen koetaan haastavaksi; nimetty koulupsykologi puuttui neljältä alakoululta. Lisäksi kahdella alakoululla psykologipalvelut tuotettiin syyslukukaudella ostopalveluna.

Perusopetuksessa painopiste on siirtynyt perustaitojen kuten lukemisen ja kirjoittamisen sekä matematiikan perustaitojen oppimiseen ja varmistamiseen. Tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoitteluun sekä yhteisöllisyyden vahvistamiseen yhdessä koulukiusaamista ennaltaehkäisevien ja vähentävien toimien kanssa kuu- luvat opetussuunnitelman mukaiseen kouluarkeen, jota tulee jatkaa ja painottaa edelleen tulevina vuosina. Esi- ja perusopetuksessa sekä lukiokoulutuksessa on myös valmistauduttu vuonna 2025 voimaan tulevaan oppilaiden ja opiskelijoiden oppimisen tuen uudistukseen.

Kontiolahden perusopetuksen oppilasmäärä on kääntynyt laskuun lukuvuoden 2023–2024 alusta. Perusopetuksessa alakouluikäisten määrän väheneminen johtuu alentuneesta syntyvyydestä ja muuttovoiton hiipumisesta. Yläkouluikäisten määrä kasvaa ennusteiden mukaan vuoteen 2027 asti. Varhaiskasvatuksessa lasten kokonaismäärät säilyvät jokseenkin ennallaan, mutta alle kolmivuotiaiden lasten osuuden kasvu varhaiskasvatukseen osallistuvista lapsista ja lasten tuen järjestäminen ovat kasvattaneet resurssitarvetta.

Varhaiskasvatuksessa yksityisen päivähoiton osuus on vuonna 2024 edellisvuoden tapaan vähentynyt. Touhula Kontiolahden lopetettua toimintansa ja siirryttyä kunnan päiväkodiksi Nallemetsä-nimellä kunnallisessa varhaiskasvatuksessa olevien lapsipaikkojen määrä on kasvanut 66 paikalla. Vastaavasti palveluseteliä käyttävien perheiden osuus on pienentynyt. Varhaiskasvatustalouden kehityssuunta, jossa lapset tuodaan aiempaa nuorempina palveluihin, on jatkunut. Varhaiskasvatustalouden palvelut ovat kapasiteetiltaan lähes täyskäy-

tössä. Varhaiskasvatuspalvelujen tarpeen muutokset syntyvyyden, lainsäädännön, työllisyystilanteen tai kotihoidontuen käytön muuttuessa luo epävarmuutta palvelutarpeen kysynnän ennakoimiseen.

Lukion opiskelijamäärä on ollut laskeva johtuen ammatillisen koulutuksen vetovoiman kasvusta ja Joensuuun sijaitseviin lukioihin hakeutuvien nuorten määrän lisääntymisestä. Lukion vetovoimaa on vahvistettu kehittämällä lukion markkinointia, ja lukio-opintojen houkuttelevuutta pidetään yllä tarjoamalla paikallisia valinnaisia kursseja (mm. Lapin leirikoulu ja kansainvälisyyskurssit).

Kuntatalouden tiukentuminen on näkynyt käytettävissä olevissa resursseissa ja palvelutarjonnassa. Kasvatuksen ja koulutuksen palvelujen laadun säilyttäminen niukentuvilla resursseilla on syönyt henkilökunnan voimavaroja ja vaikuttanut henkilöstön jaksamiseen. Lasten ja nuorten mielenterveyden ongelmat, perustaitojen harjoittelu ja oppiminen, fyysisen toimintakyvyn heikkeneminen ja erilaiset yhteiskunnalliset heijastumat edellyttävät entistä laaja-alaisempaa tehtäväkenttää varhaiskasvatuksen ja opetuksen alalla työskenteleviltä.

Talous

Sivistysosaston ja kasvat- ja koulutusosaston hallinnon yhteinen toteuma vuonna 2024 oli 90,1 %. Talous toteutui 65 t€ budjetoitua paremmin. Toimintakuluista alittuivat talousarvioon verrattuna tasaisesti henkilöstökulut sekä palvelujen ostoon että aineisiin, tarvikkeisiin ja tavaroihin liittyneet hankinnat.

Tavoitteet ja toimenpiteet	Tavoitetila	Seuranta / toteuma
Kestävä ja terve kuntatalous		
Palvelut järjestetty taloudellisesti tehokkaasti.	Määräys B1-kielen opetustuntien lisäyksestä 1.8.2024 alkaen ei kasvata kustannuksia.	Toteutunut. Kontiolahden tuntijako on voitu päivittää ja päättää valtioneuvoston tuntijakoasetuksen mukaiseksi (sivistyslautakunta 28.2.2024 § 24) kokonaistuntimäärää kasvatamatta.
Loistavin asenne – Olemme haluttu työnantaja		
Osaston palveluiden työnantajakuvan kilpailukykyisyyden säilyttäminen.	Toistaiseksi täytettäviin virkoihin ja toimiin saadaan riittävä määrä kelpoisuusehdot täyttäviä hakijoita.	Toteutunut. Keskimäärin 13 kelpoista hakijaa/virka tai toimi. Kelpoisten hakijoiden määrä 11–35 henkilöä/virka tai toimi. Kelpoisten hakijoiden osuus kaikista 93 %.
Innostavin kasvun ja oppimisen ympäristö		
Ajantasaiset valmiussuunnitelmat osana kokonaisturvallisuutta.	Suunnitelmat mahdollisiin häiriötilanteisiin tehty valmiiksi.	Tavoite ei ole toteutunut. Kunnan valmiussuunnittelussa on jääty odottamaan Pohjois-Karjalan alueen yhteisen riskikartoituksen valmistumista. Suunnitelmien päivitys on työn alla; opetuspalvelujen yhteinen valmistelupäivä pidetty 5.6.2024. Työ jatkuu vuonna 2025 kunnan valmiussuunnittelun kokonaispäivityksen yhteydessä.
Kehittyvin asumisen ja elämisen ympäristö		
Varhaiskasvatuksen kysynnän muutoksiin on valmistauduttu etukäteen.	Suunnitelmatyö Lehmon alueen palvelutarpeen kasvuun käynnistynyt.	Tavoite on toteutunut osittain. Suunnittelutyö on aloitettu, mutta konkreettinen suunnitelma siirtynyt vuodelle 2025.

Rohkein työnteon ja yrittämisen ympäristö		
Yrittäjyyskasvatus toteutuu ajanmukaisesti.	Yrittäjyyskasvatuspolun päivitys perusopetuksessa valmistunut.	Toteutunut. Seudullinen perusopetuksen yrittäjyyskasvatuspolku päivitetty keväällä 2024.

300 Sivistystoimen hallinto 1.1.-30.6.2024

	Alkuperäinen TA 2024	Talousarvio- muutokset	Muutettu TA 2024	Toteuma 2024	Poikkeama
Toimintatuotot	0	0	0	0	0
Toimintakulut	-716	407	-309	-322	-13
Toimintakate	-716	407	-309	-322	-13

305 Kasvatuksen- ja koulutuksen hallinto 1.7.-31.12.2024

	Alkuperäinen TA 2024	Talousarvio- muutokset	Muutettu TA 2024	Toteuma 2024	Poikkeama
Toimintatuotot		0	0	0	0
Toimintakulut		-347	-347	-269	78
Toimintakate	0	-347	-347	-269	78

300 Sivistystoimen- + 305 Kasvatuksen- ja koulutuksen hallinto yhteensä 1.1.-31.12.2024

	Alkuperäinen TA 2024	Talousarvio- muutokset	Muutettu TA 2024	Toteuma 2 024	Poikkeama
Toimintatuotot	0	0	0	0	0
Toimintakulut	-716	60	-656	-591	65
Toimintakate	-716	60	-656	-591	65

1.3.2 Perusopetus

Tilivelvollinen: opetuspäällikkö 30.6.2024 saakka ja kasvatus- ja koulutusjohtaja 1.7.2024 lähtien

Toiminta-ajatus

Järjestämme yhtenäisen perusopetuksen toimintaperiaatteella yhdenvertaista ja laadukasta opetusta kouluverkkomme jokaisessa yksikössä. Keskitymme toiminnassamme oppilaskeskeiseen, toiminnalliseen ja oppilaiden hyvinvointia huomioivaan työskentelyyn opetussuunnitelman mukaisesti. Tähtäämme positiiviseen kannustamiseen nojaavan toimintakulttuurin kehittämiseen ja ylläpitämiseen ProKoulu-hengessä.

Keskeiset muutokset ja toiminnan painopistealueet vuonna 2024

Opetus- ja kulttuuriministeriön mukaan perusopetuksen oppilaiden osaamistaso on laskenut ja tämä näkyy poikkeuksesta kaikissa osaamista mittaavissa kansallisissa ja kansainvälisissä tutkimuksissa. Osaamistason lasku on näkynyt viime vuosina myös Kontiolahden kouluissa, minkä vuoksi perustaitojen oppiminen ja vahvistaminen on painopistealueena useamman vuoden ajan. Heikon osaamisen oppilaiden määrä on kasvanut selvästi luku- ja kirjoitustaidossa, matematiikassa ja luonnontieteissä. Valtion tuntijakopäätöksellä on osoitettu tähän lisätunteja vuodesta 2025 alkaen.

Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen (KARVI) keväällä 2024 järjestämän oppimistulosten arvioinnin mukaan Kontiolahden oppilaat menestyivät matematiikan sekä äidinkielen ja kirjallisuuden oppiaineiden arvioinnissa keskimäärin samantasoisesti kuin kansallisen otoksen oppilaat.

Ruotsin kielen vuosiviikkotuntimäärää lisättiin kaikille yhteisen opetuksen osalta yhdellä vuosiviikkotunnilla, jolloin oppiaineen opetuksen vähimmäismäärä nousi kuudesta seitsemään vuosiviikkotuntiin. Asetusmuutokset ja tuntilisäys tuli voimaan 1.8.2024 yhdellä kertaa koskien 7.–9. vuosiluokkia. Perusopetus- ja tuntijakoasetusten muutokset toivat perusopetukseen B1-ruotsin opetukseen vuodelle 2024 kolme lisätuntia säädöksen toteutuessa ilman porrastusta. Kontiolahdella tuntijakoa muutettiin siirtymäkaudella osoittamalla valtioneuvoston tuntijaon ylittävät valinnaisainetunnit ruotsin kielen lisätuntien opetukseen.

Meneillään olevan oppimisen tuen lainsäädännön uudistuksen taustalla on varmistaa, että oppilailla on yhdenvertainen mahdollisuus saada tukea oppimiseensa sekä ryhmän jäsenenä että yksilöinä. Kontiolahdellakin on nähtävissä jatkuva lisääntyvä tarve yksilökohtaiselle ohjaukselle ja tuelle niin kasvussa kuin oppimisessa, samanaikaisesti kun lapsia ja nuoria tulisi kasvattaa tulemaan elämän arjessa toimeen yhteisön jäsenenä muiden kanssa. Syyslukukauden 2024 alkaessa useat pienluokat olivat täynnä, etenkin Kontiolahden koululla. Syksyn aikana muuttaneiden uusien pienluokkaa tarvitsevien erityisen tuen oppilaiden vuoksi pienluokat täyttyivät entisestään, ja osa Kontiolahden koulun oppilaaksiottoalueeseen kuuluvista oppilaista jouduttiin osoittamaan Lehmon koulun pienluokille. Kaikki pienluokat käsittävät kaksi tai useampia vuosiluokkia (ikäryhmiä), mikä lisää pienluokkien opettamisen vaativuutta ja oppilaiden ikätasoihin tarpeisiin vastaamisen haastavuutta. Lukuvuonna 2024–2025 ala- ja yläluokkalaisia on jouduttu sijoittamaan samoihin pienluokkiin. Tuen mahdollistaminen jatkossa vaatii lisäresursseja niin, että pienluokista voitaisiin muodostaa homogeenisempia oppilaiden tuentarpeen ja ikäluokkien mukaisesti.

Tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoittelu ja oppimien ovat perusopetuksen painopistealueena. Hyvinvointi on perusta oppilaiden ja henkilökunnan viihtymiselle, työn ilon ja jaksamisen kokemiselle sekä parhaiden oppimistulosten saavuttamiselle. Opettajille on tuotettu opetusmateriaalia tunne- ja vuorovaikutustaitojen opettamiseen ja harjoitteluun; valmistunut Kontiolahden tunnekasvatuksen vuosisuunnitelma. Kaikilla kouluilla ProKoulu-toiminnan erityistavoitteena on ollut huomata ja tietoisesti vahvistaa asioita, jotka lisäävät oppilaiden ja henkilöstön hyvinvointia omalla koululla. ProKoulun teemana kevätlukukaudella 2024 oli *Ei-toivottuun käyttäytymiseen puuttuminen* ja syyslukukaudella *Arjen ja oman elämän hallinta; käyttäytymisen ja opiskelun taidot*.

Koulupudokkuuden ehkäisemiseksi ja läsnäolon tukemiseksi molemmilla yhtenäiskouluilla on hankeavustuksen turvin toiminut hyvinvointiohjaaja ja koulunuorisotyöntekijä, sekä kunnan omana työntekijänä kasvatusohjaaja. Näiden työntekijöiden työpanos yläkouluikäisten oppilaiden kohtaamisessa on havaittu merkittäväksi koulupäivän aikaisissa kohtaamis- ja keskustelutilanteissa, etenkin välituntisin.

Kiusaamisenvastaisessa toiminnassa on panostettu ennaltaehkäisevään toimintaan (mm. yhteisöllinen toiminta ja opiskeluhoitotyö, KiVa Koulu -tunnit, ProKoulu) sekä nopeaan kiusaamiseen puuttumiseen, huolelliseen tapausten selvittämiseen sekä seurantaan. Lapset puheeksi -keskustelun käyttökoulutusta on jatkettu, jotta yhä useampi opettaja saa valmiudet LP-keskustelujen käyttämiseen. Kokemukset ovat palautteen mukaan myönteisiä.

Liikkumisen lisääminen on tärkeä osa hyvinvoinnin ja jaksamisen tukemista. Oppilaita kannustetaan liikkumaan koulumatkat jalan tai pyöräillen. Omin voimin tapahtuva koulumatkojen kulkeminen on lisääntynyt, kun koulumatkaetuksia tarkastettiin yhtenäiskoulujen aloittamisen myötä. Koulutulokkaiden kanssa harjoiteltiin koulun läheisyydessä omia koulumatkareittejä ja turvallista teiden ylitystä. Liikenneturvallisuuksatuksesta on hyödynnetty Liikenneturvallisuuustoimijan materiaaleja ja kampanjoita. Kouluilla toimivat Harrastamisen Suomen mallin 4.0. kerhot, joissa on painotettu matalan kynnyksen liikuntakerhoja. Liikuntapalvelut on palkannut yläkouluikäisten liikunnallisten harrastusten aloittamisen tukemiseen ja neuvontaan sekä oppilaiden liikkumisen aktivointiin MOVE! Kontiolahti -hankkeen turvin kaksi liikuntaneuvojaa. Oppilaille on järjestetty vuoden 2024 aikana liikunnallista välituntitoimintaa sekä monenlaisia mahdollisuuksia tutustua kerhoissa erilaisiin liikuntaharrastuksiin.

Ennaltaehkäisevän päihdetyön hankkeen puitteissa on valmistunut Päihde- ja pelikasvatusopas, jonka pohjalta kouluille laaditaan päihde- ja pelikasvatussuunnitelmat. Huoltajille pidettiin yhtenäiskouluilla (myös etäyhteydellä) vanhempainilta 2024 teemalla: *Vapet ja nikotiinipussit -mitä jokaisen huoltajan on hyvä tietää*. Eheä-hankkeessa tuotettiin vuonna 2024 *Tupakka- ja nikotiinituotteiden käytön lopettamisen tuen* -mallit yhteistyössä Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen (Siun sote) koulu- ja opiskeluterveydenhuollon ammattilaisten sekä syöpäjärjestöjen kanssa. Pakka-toimintamallin (paikallinen alkoholi-, tupakka- ja pelipolitiikka) tavoitteena on päihdehaittojen ehkäiseminen paikallisesti. Toimintamallissa puututaan alkoholin, tupakan ja rahapelien saatavuuteen. Pakka-toimintamallin puitteissa järjestettiin *Ehkäisevän päihdetyön ja nuorten hyvinvoinnin tila* -huoltajaillat marraskuussa molemmilla yhtenäiskouluilla. Kontiolahden koululla järjestettiin molempina lukukausina opiskeluhoitotyöntekijöiden kanssa yhteistyössä toiminnallisia EPT-välitunteja.

Talous

Talous toteutui 104 t€ budjetoitua paremmin ja toimintakate oli 99,5 %. Toimintatuotot ylittyivät 95 t€ ja toimintakulut alittuivat 10 t€ talousarvioon verrattuna. Toimintakulut ylittyivät henkilöstökuluissa 50 t€ ja aineiden, tavaroiden ja tarvikkeiden ostoissa 27 t€, mutta alittuivat palvelujen ostoissa 122 t€ talousarvioon verrattuna.

Tavoitteet ja toimenpiteet	Tavoitetila	Seuranta / toteuma
Kestävä ja terve kuntatalous		
Tehokkaat opetusryhmäkoot. Opetusryhmäkokoja kasvatetaan siellä, missä mahdollista.	Perusopetusryhmien koko on 20–25 oppilasta koulujen vuosiluokilla tai yhdysluokilla, mikäli oppilasmäärät sen mahdollistavat.	Tavoitteen mukaisten ryhmien osuus / perusopetusryhmien määrä. 51 % (53/103) (Kunnanhallitus luopui tavoitteesta talousarvioprosessin yhteydessä vuosiluokkien 7–9 osalta vaikutusten arvioinnin pohjalta.)
Innostavin kasvun ja oppimisen ympäristö		
Jokaisella koululla seurataan dokumentoidusti kiusaamiseen puuttumista ja kiusaamisen vähentymistä.	Yksinäisyyden kokemus ja kiusaamisprosentti vähenee koulujen omien ja KiVa-kyselyjen perusteella.	Tavoitetta ei ole saavutettu kaikilla osa-alueilla. Osalla kouluilla tulos parantunut, osalla heikentynyt. KiVa -kyselyn kuntaraportin 2024 perusteella kiusatuksi joutumisen kokemus on hieman lisääntynyt vl 1–6 ja kiusatuksi tulemisen kokemus on hieman vähentynyt vl 7–9 ikäryhmässä. Kontiolahden tulos KiVa-kyselyssä on parempi kansalliseen keskiarvoon verrattuna molemmissa ikäryhmissä. Yksinäisyyden kokemus on Kouluterveyskyselyn mukaan hieman vähentynyt molempien kyselyyn vastaavien 4. ja 5.-luokkalaisten sekä 8. ja 9.-

		luokkalaisten ikäryhmissä.
Loistavin asenne – Olemme haluttu työnantaja		
Kontiolahden läsnäolon tukemisen ja poissaolojen ennaltaehkäisyn malli otetaan käyttöön.	Jokaisessa koulussa on toimeenpantu Kontiolahden läsnäolon tukemisen ja poissaolojen ennaltaehkäisyn malli.	Toteutunut.
Koulujen henkilöstön oman osaamisen ja vahvuuksien näkyväksi tekeminen ja jakamisen tukeminen; työnilo.	Opettajien yhteisopettajuuden ja kehittämistyön tuloksena syntyy uusia toimintamalleja.	Toteutunut. Koulut ovat raportoineet 20 yhteis-/samanaikaisopettajuuden toimintamallia. Osa toimintamalleista on koottu yhteiseen vinkkipankkiin.
Kehittyvin asumisen ja elämisen ympäristö		
Oppilaiden liikkuminen lisääntyy ja monipuolistuu.	MOVE!-testin tulokset paranevat.	Tavoite toteutunut osittain. Kuntaraportin mukaan kontiolahtelaisten oppilaiden joukosta tulokset ovat parantuneet edellisvuoteen nähden sekä viidennen luokan pojilla että kahdeksannen luokan tyttöillä. Erityisesti kahdeksannen luokan tyttöjen tulos oli edellisvuotta merkittävästi parempi (parani 18,4 %-yksikköä). Viidesluokkalaisten tyttöjen, joiden fyysinen toimintakyky on mahdollisesti terveyttä ja hyvinvointia kuluttavalla tai haittaavalla tasolla, osuus on lisääntynyt hieman. Kahdeksannen luokan poikien kohdalla vastaava osuus on puolestaan noussut huomattavasti (15,1 %-yksikköä) edellisvuoteen verrattuna, mutta tuloksessa on huomioitava Lehmon koulun poikien tulosten tallentumattomuus Move!-järjestelmään.
Oppilaiden tupakointi ja sähkösavukkeiden käyttö vähentyy.	8. ja 9.-luokkalaisten päivittäinen tupakkatuotteiden ja sähkösavukkeiden käyttö vähenee vähintään alle 10 % ikäluokasta koulujen omalla kyselyllä mitattuna.	Alkumittausta ei aikaisemmin, joten ei vertailukohtaa. 8. lk / Terveystarkastus 2024/ Lehmon koulu: - Tupakka/sähkötupakka - olen kokeillut mutta en käytä 24,7 %, käytän satunnaisesti 1,2 % -Nuuska/nikotiinipussit: olen kokeillut mutta en käytä 8,2 %, käytän satunnaisesti 1,2 %. Takavarikot ja rangaistukset tupakkatuotteisiin liittyen vähentyneet syyslukukaudella.

Rohkein työnteon ja yrittämisen ympäristö		
Kontiolahden perusopetuksen yrittäjyyspolku päivitetään ja yrittäjyys näkyy koulujen toiminnallisessa oppimisessa.	Kullakin luokka-asteella toteutetaan koulun lukuvuoden aikana yrittäjyyskasvatuksen mukainen toiminnallinen oppimiskokonaisuus.	Tavoite toteutunut. Seudullinen perusopetuksen yrittäjyyskasvatuspolku päivitetty keväällä 2024. Kaikilla kouluilla toteutettu yrittäjyyskasvatuksen oppimiskokonaisuuksia.

Tunnusluvut	TP 2023	TA 2024	TP 2024
Oppilasmäärä, perusopetus	2 055	2 052	2 004
Oppilasmäärä 1–6	1 388	1 382	1 322
Oppilasmäärä 7–9	667	670	682
Ryhmäkokoo • vuosiluokat 1–6 • vuosiluokat 7–9	19,9 18,6	20,1 19,3	19,1 18,4
APIP-toimintaan osallistuvien määrä	214	206	201

320 Perusopetus 1.1.-30.6.2024

	Alkuperäinen TA 2024	Talousarvio- muutokset	Muutettu TA 2024	Toteuma 2024	Poikkeama
Toimintatuotot	724	-272	452	597	145
Toimintakulut	-22 598	12 358	-10 241	-11 194	-953
Toimintakate	-21 874	12 086	-9 788	-10 597	-809

325 Perusopetus 1.7.-31.12.2024

	Alkuperäinen TA 2024	Talousarvio- muutokset	Muutettu TA 2024	Toteuma 2024	Poikkeama
Toimintatuotot		389	389	339	-50
Toimintakulut		-12 585	-12 585	-11 622	963
Toimintakate	0	-12 196	-12 196	-11 283	913

320 Perusopetus + 325 perusopetus yhteensä 1.1.-31.12.2024

	Alkuperäinen TA 2024	Talousarvio- muutokset	Muutettu TA 2024	Toteuma 2 024	Poikkeama
Toimintatuotot	724	117	841	936	95
Toimintakulut	-22 598	-227	-22 826	-22 816	10
Toimintakate	-21 874	-110	-21 984	-21 880	104

1.3.3 Varhaiskasvatuspalvelut

Tilivelvollinen: varhaiskasvatuksen päällikkö

Toiminta-ajatus

Varhaiskasvatus on suunnitelmallinen ja tavoitteellinen kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostama kokonaisuus, jossa painottuvat varhaislapsuuden pedagogiikka sekä lasten ja huoltajien osallisuus. Varhaiskasvatuksemme tukee lapsen kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista sekä edistää lasten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. Järjestämme varhaiskasvatusta kunnallisissa ja palvelusetelillä tuetuissa yksityisissä päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa, osana esiopetusta sekä avoimena varhaiskasvatuksena. Kaikkia toimintamuotojamme ohjaavat vahvuusperustaisen pedagogiikan ajattelu- ja toimintatavat sekä yhteisöllisyyden ja osallisuuden vahvistaminen.

Keskeiset muutokset ja toiminnan painopistealueet vuonna 2024

Yksityisten päiväkotien määrä Kontiolahdella väheni vuonna 2024 kolmeen, kun päiväkotinä Nallemetsä siirtyi toukokuussa yksityiseltä palveluntuottajalta kunnalliseksi päiväkodiksi. Alkuvuonna päiväkodin toimiessa yksityisenä päiväkotina sen lapsimäärä oli yhden ryhmän verran vajaa kapasiteettiin nähden, mutta päiväkodin siirryttyä kunnalliseksi lähes kaikki paikat täyttyivät loppuvuoteen mennessä.

Varhaiskasvatuksen laadunarvioinnin toteuttamista jatkettiin kansallisen Valssi-laadunarviointijärjestelmän pohjalta. Arviointi toteutettiin sähköisellä Valssi-työkalulla ja arvioinnin kohteina olivat esihenkilöiden toteuttama Laadunhallinta ja toiminnan systemaattinen arviointi -osio sekä henkilöstön toteuttama Kasvatusyhteistyö ja huoltajien osallisuus -osio. Lisäksi henkilöstö arvioi pedagogisen suunnitelman pohjalta osion: ”Perheiden osallisuus ja sidosryhmät”. Keväällä päättynyt Valssi-hanke perehdytti henkilöstön Valssi-järjestelmän käyttöön ja arviointiprosessiin sekä vahvisti henkilöstön arviointiosaamista. Syksyllä varhaiskasvatuksen laadunkehittämistä ja arviointia toteutettiin uuden varhaiskasvatuksen asiantuntijan johdolla, jonka yhtenä keskeisenä tehtävänä on varhaiskasvatuksen pedagoginen kehittäminen ja laatutyö.

Lasten moninaiset haasteet näkyivät varhaiskasvatuksessa ja uusia varhaiskasvatuksen tuen päätöksiä tehtiin vuonna 2024 yhteensä 60 ja kaikkiaan kunnallisissa päiväkodeissa vuoden aikana tuen piirissä olevia lapsia oli noin 100. Tukea tarvitsevia lapsia oli kaikissa yksiköissä ja lähes kaikissa yli 3-vuotiaiden ryhmissä, minkä takia myös henkilöstöä jouduttiin lisäämään useaan ryhmään. Yksityisiin päiväkoteihin tehtiin 17 lapselle tuen päätös vuonna 2024.

Inklusiivista toimintakulttuuria vahvistettiin ryhmissä kiertävien varhaiskasvatuksen erityisopettajien konsultoinnin sekä pienryhmätoiminnan avulla. Ryhmissä oli käytössä monipuolisesti erilaisia menetelmiä tuen toteuttamiseksi ja lasten tukitoimet aloitettiin heti tuentarpeen ilmettyä sekä tarvittaessa käynnistettiin tuen prosessi tuen tason nostamiseksi. Lasten riittävän tuen mahdollistamisen yhtenä edellytyksenä oli se, että ryhmään saatiin neljäs kasvatusvastuullinen henkilö.

Edelleen suurin osa varhaiskasvatuksen aloittaneista lapsista oli alle 3-vuotiaita, ensisijaisesti noin 1-vuotiaita. Järjestimme koko henkilöstölle koulutusta alle 3-vuotiaiden pedagogiikasta vahvistaaksemme koko henkilöstön osaamista työskennellä myös alle 3-vuotiaiden kanssa. Koulutuksen koettiin muun muassa lisääneen lapsen sensitiivistä kohtaamista. Monet perheet valitsivat edelleen mielellään alle 3-vuotiaalle lapselleen perhepäivähoidon, jossa lapsen yksilöllinen huomioiminen päivän eri tilanteissa pystyttiin hyvin toteuttamaan.

Aktiivisen liikkumisen toimintatapoja kehitettiin osaksi arjen toimintaa ja ulkoilujalle lisättiin ohjattua liikuntaa erityisesti niille lapsille, jotka eivät itse ole liikunnallisesti aktiivisia. Myös sisällä liikkumiseen, esimerkiksi päiväkotien liikuntasalien käyttöön iltapäivisin, kehitettiin uusia toimintatapoja. Yhteistyötä tehtiin liikkumisen aktivoimiseksi Pokalin (Pohjois-Karjalan Liikunta ry) kanssa mm. järjestämällä toiminnallisia vanhempainiltoja. Hammashoidon tehostamiseksi otimme lapsen hammashoidon puheeksi varhaiskasvatussuunnitel-

makeskusteluissa (vasu) huoltajien kanssa ja lisäksi hammashuoltolasta hammashoitaja kävi pitämässä jossakin ryhmissä lapsille ”harjauskoulua”.

Lasten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukemiseen yhdessä huoltajien kanssa otimme käyttöön vasu-keskustelun yhteyteen tukikysymyksiä, jotka auttavat kartoittamaan vanhemmuuden voimavaroja ja kasvatuskäytäntöjä. Lisäksi meillä oli lasten ja perheiden kasvaneisiin haasteisiin vastaamassa kaksi perheohjaajaa, joihin huoltajat voivat ottaa yhteyttä ja keskustella kasvatuksellista asioista. Perheohjaajat vetivät myös perhekerhoja. Perheohjauksen vaikuttavuutta pyrittiin arvioimaan muun muassa siten, että perheohjaajat kirjassivat ylös anonyymisti perheille antamaansa tukea ja asiakasperheiden määriä. Lisäksi huoltajille ja henkilöstölle tehtiin Webropol-kysely asiaan liittyen.

Jatkoimme yhtenäisen esiopetuksen toimintakulttuurin kehittämistä yhteisten pedagogisten palaverien avulla. Toteutimme myös kahdessa esiopetusryhmässä yhdistettyä eskari-viskari -toimintaa ja saimme siitä sekä lapsilta että huoltajilta myönteistä palautetta. Opiskeluhoitoa organisoitiin siten, että koulujen yhteydessä toimivat esiopetusryhmät kuuluvat koulujen yhteisölliseen opiskeluhoitoon ja päiväkotien esiopetusryhmät muodostavat oman yhteisöllisen opiskeluhoitoryhmän.

Esimiesten työhyvinvointia kuormitti edelleen henkilöstön poissaolot ja sijaisten saamisen haaste. Varhaiskasvatuksen yhteiseen sijaisrinkiin saatiin lisää työntekijöitä, mutta siitä huolimatta sijaisuuksia oli välillä vaikea saada täytettyä. Esimiesten vertaistuki oli toimivaa ja joitakin esimiesten hallinnollisia tehtäviä, kuten arkistointi, siirrettiin osittain toimistosihteereille.

Elokuun alussa siirryttiin tuntiperusteiseen laskutukseen, joka vaikutti mm. siten, että huoltajat noudattivat tarkemmin varaamia hoitoaikoja. Loma-aikojen varhaiskasvatusta tehostettiin ryhmiä ja yksiköitä yhdistämällä. Loma-ajoista tiedottamista huoltajille tehostettiin ja hoitoaikavarauksia pyydettiin useamman kerran, mutta edelleen loma-ajalle oli enemmän varauksia kuin mitä todellisuudessa sitä käytettiin. Kun huomattiin, että vähentyneiden lapsimäärien takia meillä oli liikaa henkilöstöä, henkilöstölle pyrittiin mahdollistamaan lisää lomaa tai muita vapaita. Perhepäivähoitajien loma-aikojen suunnittelussa otettiin huomioon hoitajilla olevien lasten loma-ajat, jotta varahoitoa tarvittiin mahdollisimman vähän.

Talous

Talous toteutui noin 17 t€ budjetoitua paremmin ja toimintakatteen toteuma oli 99,9 %. Tuotot ylittyivät ennakoidusta noin 11 t€. Toimintakulut alittuivat noin 6 t€; ne ylittyivät henkilöstömenoissa (261 t€) ja huoneistojen vuokrakuluissa (104 €), mutta alittuivat palveluiden ostoissa (noin 369 t€).

Tavoitteet ja toimenpiteet	Tavoitetila	Seuranta / toteuma
Kestävä ja terve kuntatalous		
Taloudellinen varhaiskasvatuksen järjestäminen loma-aikoina ryhmiä ja yksiköitä yhdistämällä sekä suunnittelemalla henkilöstön lomaa siten, että sijaistarve on mahdollisimman vähäinen.	Loma-aikojen varhaiskasvatus järjestetty siten, että aukiolevien ryhmien täyttö on 100 %.	Toteutunut keskiarvona.
Loistavin asenne – Olemme haluttu työnantaja		
Työhyvinvoinnin kehittäminen tiimitasolla tiimisopimuksen avulla.	Kaikki ryhmät ovat arvioineet tiimensä toimintaa ja ilmapiiriä tiimisopimuksen avulla ja sopineet yhteiset toimintatavat.	Kaikissa tiimeissä on tehty tiimisopimukset, joiden avulla on arvioitu toimintaa ja sovittu yhteisistä toimintatavoista.
Innostavin kasvun ja oppimisen ympäristö		
Jatkamme pedagogiikan kehittämistä alle 3-vuotiaiden ryhmissä osaamiskartoituksen pohjalta.	Henkilöstö on saanut tarvitsemansa koulutuksen alle 3-vuotiaiden pedagogiikasta ja osaaminen on vahvistunut.	Koko henkilöstölle on järjestetty koulutus alle 3-vuotiaiden pedagogiikasta, jonka avulla on vahvistettu osaamista.

Kehittyvin asumisen ja elämisen ympäristö		
Perheiden kanssa tehtävän yhteistyön vahvistaminen lapsen hyvinvoinnin tukemisessa yhteistyölomakkeen avulla.	Varhaiskasvatuksen yhteistyölomake on käytössä kaikissa yksiköissä.	Lomake käytössä kaikissa yksiköissä.
Rohkein työnteon ja yrittämisen ympäristö		
Kehitetään ja yhtenäistetään tiimivastaavien osaamista ja toimintaa.	Tiimivastaaville on laadittu työnkuva ja aloitettu osaamisen kehittäminen.	Tiimivastaavien työnkuvan laadittu. Suuri osa tiimivastaavista käynyt tiimivastaava-koulutuksen ja osa menossa tammikuussa 2025 alkavaan koulutukseen.

Tunnusluvut	TP 2023	TA 2024	TP 2024
Kunnallisessa varhaiskasvatuksessa	685 (ka)	670	736 (ka)
Palvelusetelillä tuetussa yksityisessä varhaiskasvatuksessa	186 (ka)	150	135 (ka)
Kotihoidon tuen piirissä	169 (ka)	180	164 (ka)
Kohtaamispaikkojen osallistujamäärä	2 314	1 950	2 288

360 Varhaiskasvatuspalvelut 1.1.-30.6.2024

	Alkuperäinen TA 2024	Talousarvio- muutokset	Muutettu TA 2024	Toteuma 2024	Poikkeama
Toimintatuotot	625	-311	314	355	42
Toimintakulut	-14 134	7 453	-6 681	-6 982	-300
Toimintakate	-13 509	7 141	-6 367	-6 626	-259

365 Varhaiskasvatuspalvelut 1.7.-31.12.2024

	Alkuperäinen TA 2024	Talousarvio- muutokset	Muutettu TA 2024	Toteuma 2024	Poikkeama
Toimintatuotot		330	330	299	-31
Toimintakulut		-7 735	-7 735	-7 428	307
Toimintakate	0	-7 405	-7 405	-7 129	276

360 Varhaiskasvatuspalvelut+ 365 Varhaiskasvatuspalvelut 1.1.-31.12.2024

	Alkuperäinen TA 2024	Talousarvio- muutokset	Muutettu TA 2024	Toteuma 2024	Poikkeama
yhteensä				2 024	
Toimintatuotot	625	18	643	654	11
Toimintakulut	-14 134	-282	-14 416	-14 410	6
Toimintakate	-13 509	-264	-13 773	-13 755	17

1.3.4 Lukiokoulutus

Tilivelvollinen: lukion rehtori

Toiminta-ajatus

Kontiolahden lukion tehtävänä on taata opiskelijalle mahdollisuudet yleissivistävään ja ylioppilastutkintoon johtavaan koulutukseen, joka antaa valmiudet jatko-opintoihin ja työelämään. Tuemme lukiokoulutuksessa opiskelijoiden kasvamista hyviksi, tasapainoisiksi ja sivistyneiksi ihmisiksi ja aktiivisiksi yhteiskunnan jäseniksi sekä annamme opiskelijoille työelämän, harrastusten sekä persoonallisuuden monipuolisen kehittämisen kannalta tarpeellisia tietoja, taitoja ja valmiuksia. Lisäksi annamme lukiossa opiskelijoille valmiuksia kansainvälisyyteen, elinikäiseen oppimiseen ja itsensä jatkuvaan kehittämiseen.

Keskeiset muutokset ja toiminnan painopistealueet vuonna 2024

Lukion opiskelijamäärä on vuoden 2024 aikana ollut hieman laskeva. Kontiolahtelaisista peruskoulua päättävistä nuorista haki lukioon enää 50 %, kun osuus vielä 2020 oli yli 60 %. Lukioon hakeutuvien ikäluokat ovat myös pienentyneet. Opiskelijarekrytoinnin merkitys korostuu tässä tilanteessa. Kontiolahden lukioon on saatu opiskelijoita runsaasti myös kunnan ulkopuolelta (Joensuu, Liperi). Uusi opetussuunnitelma LOPS-2021 ja uudistunut oppivelvollisuuslaki ovat tuoneet lukiolle lisävelvoitteita, mikä on syksystä 2023 alkaen kohdistunut jo lukion kaikkiin ikäluokkiin.

Uuden oppivelvollisuuslain lisävelvoitteita ovat muun muassa ilmaiset oppimateriaalit (kirjat ja sähköiset materiaalit) ja henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laadinnan jokaiselle aloittavalle opiskelijalle. Tämä kaikki on lisännyt huomattavasti opettajien työtä ja lopetukseen suunnatun resurssin kasvua. Lukiokoulutuksessa on jouduttu merkittävästi lisäämään tukitoimia (tuki- ja kertauskurssit sekä tuki- ja erityisopetus) lukio-opintojaan aloittavien ikäluokkien osaamisvajeeseen.

Lukuvuosi 2023–2024 oli Kontiolahden lukion 50. toimintavuosi. Lukion juhlavuotta vietettiin useiden eri tapahtumien kautta. Pääjuhla pidettiin lukiolla 18.5.2024. Juhlaan oli kutsuttu lukion entiset opettajat ja opiskelijat sekä kutsuvieraita. Päivän juhlallisuuksiin osallistui noin 250 vierasta. Illallistilaisuudessa oli päiväjuhlan lisäksi mukana 80 osallistujaa. Juhlan yhteydessä julkaistiin Kontiolahden lukion 50-vuotishistoriikki ja paljastettiin juhlavuoteen liittyvä yhteisöllinen taideteos. Juhlavuosi lisäsi materiaalien ja palvelujen ostojen määrää.

Talous

Taloudellinen tulos oli noin 89 t€ talousarviota parempi ja toimintakatteen toteuma oli 95,0 %. Toimintakulut alittuivat erityisesti henkilöstökulujen (noin 28 t€) ja palvelujen ostojen kohdalla (38 t€). Osasyynä talousarvion alittumiseen oli laskenut opiskelijamäärä ja toisaalta lukion omat säästötoimet (sisäiset sijaisuudet, vähentyneet palvelujen ostot).

Tavoitteet ja toimenpiteet	Tavoitetila	Seuranta / toteuma
Kestävä ja terve kuntatalous		
Lukiokoulutuksen järjestäminen taloudellisesti.	ulkoinen toimintakate 2024 < alkuper. TA2023 ulkoinen toimintakate.	Lukion toimintakate alittui hieman talousarvioon nähden. Toteuma vuosikatteessa vuoden lopussa on 95,0 %.
Loistavin asenne – Olemme haluttu työnantaja		

Korkeakouluopintoihin tähtäävä toisen asteen koulutus säilyy Kontiolahdessa. Vastataan siivostusvaltion tarpeisiin.	Lukiokoulutus säilyy houkuttelevana niin, että lukioon hakeutuu vuosittain > 60 opiskelijaa.	Lukioon hakeutui kesän 2024 aikana 67 uutta opiskelijaa, joista viisi on siirtynyt syyslukukauden aikana muihin opintoihin.
Innostavin kasvun ja oppimisen ympäristö		
Taataan opiskelijoille hyvät mahdollisuudet lukio-opintojen ja ylioppilastutkinnon suorittamiseen.	Ylioppilaskokeiden tulosten kansallisessa vertailussa sijoittuminen P-K:n lukioissa parhaaseen kolmannekseen.	Kevään 2024 yo-kirjoituksissa sijoitus P-K:n suurissa lukioissa paras.
Mahdollistamme nuorten kansainvälistymisen. Osallistuminen laajoihin kielipintoihin ja lukion kansainvälisiin kontakteihin.	Kv. hankkeisiin osallistuminen ja kv. opintomatkojen järjestäminen (Erasmus+, Euroopan leirikoulu ja kielten opintomatkat).	Erasmus-hanke on jatkunut, Euroopan leirikoulu toteutui, kaksi Erasmus-opintomatkaa ja kv. Guide-kurssi toteutui vuoden 2024 aikana.
Kehittyvin asumisen ja elämisen ympäristö		
Lukiota arvostetaan aktiivisena toimijana Kontiolahden kunnan imagossa ja vahvuuksissa. Lukio näkyy kunnan imagossa ja eri toiminnoissa (lukion juhlat, kansainväliset kontaktit).	Lukion avoimet tilaisuudet > 5.	Avoimia tilaisuuksia vuoden 2024 aikana on ollut kuusi kertaa (kolme vanhempainiltaa, vanhojen juhlatanssit, ylioppilasjuhlat ja lukion 50-vuotisjuhlat). Vanhojen tansseja seurasi yhteensä noin 1 500 katsojaa.
Rohkein työnteon ja yrittämisen ympäristö		
Vahvistamme lukion yrittäjyyskasvatusta. Osallistuminen yritysvierailuihin ja lukiolaisten omat yritysideoita.	Yritysvierailujen tai yrittäjä-tapaamisten järjestäminen > 2 tilaisuutta.	Yritysvierailut ovat vuoden 2024 aikana toteutuneet 100 %.
Lukio antaa valmiudet ja rohkaisee työelämäkokeiluihin. Työelämään tutustumisjakso (TET) on osa lukiokursseja.	Suoritettujen TET-jaksojen määrä > 30.	Toteutuneita TET-jaksoja oli vuoden 2024 aikana yhteensä 36.

Tunnusluvut	TP 2023	TA 2024	TP 2024
Lukion opiskelijamäärä	190	200	181
Ylioppilastutkinnon suorittaneet	55	55	59
Suoritettut verkko-opintojen kurssit	15	15	18
Lyhyiden kielten suoritettujen kurssien määrä (vuosittain)	55	38	40

370 Lukiokoulutus 1.1.-30.6.2024

	Alkuperäinen TA 2024	Talousarvio- muutokset	Muutettu TA 2024	Toteuma 2024	Poikkeama
Toimintatuotot	39	-12	27	45	19
Toimintakulut	-1 849	1 058	-791	-814	-23
Toimintakate	-1 810	1 046	-765	-769	-4

375 Lukiokoulutus 1.7.-31.12.2024

	Alkuperäinen TA 2024	Talousarvio- muutokset	Muutettu TA 2024	Toteuma 2024	Poikkeama
Toimintatuotot		12	12	-7	-19
Toimintakulut		-1 008	-1 008	-896	112
Toimintakate	0	-996	-996	-903	93

370 Lukiokoulutus + 375 Lukiokoulutus yhteensä 1.1.-31.12.2024

	Alkuperäinen TA 2024	Talousarvio- muutokset	Muutettu TA 2024	Toteuma 2 024	Poikkeama
Toimintatuotot	39	0	39	39	0
Toimintakulut	-1 849	50	-1 799	-1 710	89
Toimintakate	-1 810	50	-1 760	-1 672	89

SIVISTYS- SEKÄ KASVATUS- JA KOULUTUSLAUTAKUNTA YHTEENSÄ 1.1.-31.12.2024

Sivistyslautakunnan ja kasvatus- ja koulutuslautakunnan talouden toteuma yhteensä vuonna 2024 oli 99,0 %. Talous toteutui 413 t€ budjetoitua paremmin. Toimintatuotot ylittyivät 294 t€ ja toimintakulut alittuivat 119 t€ talousarvioon verrattuna.

SIVISTYSLAUTAKUNTA YHTEENSÄ 1.1.-30.6.2024

	Alkuperäinen TA 2024	Talousarvio- muutokset	Muutettu TA 2024	Toteuma 2024	Poikkeama
Toimintatuotot	1 670	-758	913	1 307	394
Toimintakulut	-43 270	23 300	-19 969	-21 310	-1 341
Toimintakate	-41 599	22 543	-19 057	-20 003	-946

KASVATUS- JA KOULUTUSLAUTAKUNTA YHTEENSÄ 1.7.-31.12.2024

	Alkuperäinen TA 2024	Talousarvio- muutokset	Muutettu TA 2024	Toteuma 2024	Poikkeama
Toimintatuotot	0	731	731	631	-100
Toimintakulut	0	-21 675	-21 675	-20 216	1 459
Toimintakate	0	-20 944	-20 944	-19 585	1 359

SIVISTYS- SEKÄ KASVATUS- JA KOULUTUSLAUTAKUNTA YHTEENSÄ 1.1.-31.12.2024

	Alkuperäinen TA 2024	Talousarvio- muutokset	Muutettu TA 2024	Toteuma 2 024	Poikkeama
Toimintatuotot	1 670	-27	1 644	1 938	294
Toimintakulut	-43 270	1 625	-41 644	-41 526	119
Toimintakate	-41 599	1 599	-40 001	-39 588	413